

Rummet är också en pedagog

- vilka faktorer anser pedagoger styr den fysiska miljöns utformning?

Abstract

Det finns all anledning till att synliggöra hur förskolor organiserar och strukturerar sin fysiska miljö eftersom både pedagoger samt barn ska lära och utvecklas i den miljö de befinner sig i. Med undersökningen vill vi även få vetskap om pedagogernas syn på barns inflytande i miljön. Genom kvalitativa intervjuer med diktafon samt dokumentation av verksamhetens rum synliggörs inte bara pedagogernas förhållningssätt utan även hur verksamheten egentligen ser ut. Undersökningen är avgränsad till de avdelningar där de äldre barnen håller till, barn mellan tre till sex år. Motivering är att utformningen ska vara annorlunda beroende på deras ålder. Dokumentationen koncentreras på denna ålderskategoris rum samt på vad som finns och inte finns där.

Ljusa färger dominerar på de flesta förskolors väggar. Artefakter hyllor och material, såsom puzzel, färger och böcker, förekommer på samtliga förskolor. Däremot har pedagogerna olika syften med vad artefakterna ska mediera.

Resultatet i undersökningen visar att pedagogerna har tilltro till barnens kompetens och är medvetna om barns inflytande i den fysiska miljön på förskolan. Däremot är det sällan som det tas hänsyn till detta i praktiken. Detta framkommer när artefakterna placeras högt, utom barnens räckhåll. En anledning till detta kan vara okunskap inom det område som berör den pedagogiska miljöns betydelse för den enskildes utveckling. Det finns även andra faktorer som styr den pedagogiska miljön på förskolan så som tid, ekonomi, barngrupp samt styrning från högre instans. Den visar även att intentionen från pedagogerna är positiv men att en del av problemet är för stor barngrupp.

Ämnesord:

Pedagogisk miljö, artefakt, mediering, inflytande, kompetenta barnet, utformning, inredning, fysisk miljö.

INNEHÅLL

1. Inledning och bakgrund	6
1.1 Syfte	7
1.2 Problemformulering.....	7
2. Teoridel	8
2.1 Litteratur.....	8
2.1.1 Artefakter i ett sociokulturellt lärandeperspektiv	8
2.1.2 Förskolans utseende	10
2.1.3 Att skapa en pedagogisk miljö	11
2.1.4 Det pedagogiska syftet	12
3. Metod	13
3.1 Kvalitativ intervju	13
3.2 Urval	14
3.3 Dokumentation	14
3.4 Bearbetning.....	15
4. Resultat	16
4.1 Sammanfattning av bildokumentation!	16
4.2 Resultat av intervju	17
4.2.1 Verksamheten ska skapa lugn.....	17
4.2.2 Barnen kan men får inte.....	19
4.2.3 Användandet av artefakter som mediering.....	21

5 Analys	24
6. Diskussion	26
7. Sammanfattning.....	28
8. Referenslista	29
9. Bilagor	32
Bilaga 1	32
Bilaga 2	33

1. Inledning och bakgrund

”Den pedagogiska verksamheten skall genomföras så att den stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Miljön ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande.” (Skolverket, 2006)

Att miljön på svenska förskolor är anpassad till barns behov och intressen tar vi för givet. Åberg & Lenz Taguchi (2005) menar att barnets lärande är beroende av den fysiska miljön på förskolan. Den berättar något för barnen som är där, men de förväntas också vara delaktiga i skapandet av den. Det är ju trots allt de som ska tillbringa tid i och utvecklas i förskoleverksamheten. Det är denna miljö som barn vistas i, och hur den är organiserad inverkar på barns och andras tänkande och handlande. För att barnet ska kunna skapa sin egen kunskap ska den fysiska miljön vara utformad så att barnet har möjlighet att skapa kunskap. Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, (2003) anser att en syn på barn som kompetent innebär en tilltro att barn själva kan skapa sin egen kunskap. Detta sker genom samspel med andra barn samt vuxna. Askland & Sataöen, (2000), menar att den övergripande synen på barn idag är att de är utforskande, kompetenta och skapare av sin egen kunskap. Denna barnsyn har inte alltid funnits bland pedagoger och än i dag så lever bilden kvar av barnet i behov av vuxnas hjälp. Vi lever idag i ett individsamhälle som är uppbyggt på den enskildas demokratiska rättighet. I en demokrati har varje enskild individ en talan om hur denne vill att vardagen ska se ut och fungera. Grunden till ett demokratiskt samhälle ska enligt styrdokumentet införlivas redan i förskolan för att sedan följa hela skoltiden fram till individen blir myndig. Eftersom läroplanen (Skolverket, 2006) vilar på en demokratisk grund antar vi att barnen har varit med i formandet av förskolemiljön.

Förskolans miljö idag påminner om de gamla barnträdgårdarna som skulle likna hemmet. Trygghet och säkerhet var viktiga aspekter och därför var materialet placerat i skåp och lådor (Nordin Hultman, 2004 och Åberg & Lenz Taguchi, 2005).

Många barn i dagens samhälle vistas en stor del av sin vakna tid på förskolan och då är deras trivsel och välbefinnande mycket viktig. För att må bra vill vi som vuxna känna att vi är självständiga och att vi kan stå på våra egna ben. Om den rådande människosynen i samhället är att varje enskild människa har behov av att vara självständig så måste den inställningen vara densamma i förskolan. Vi tror, till exempel, att barn behöver ha tillgång till det som de

vill arbeta och leka med. Då kan höga hyllor utgöra ett hinder som skapar ett beroende av vuxna var gång barnen vill göra något som kräver material som är högt placerat. Förskolor är varierande i både utseende samt utformning men även hur de bedrivs. I svenska förskolor finns det olika utrymmen till förfogande. Dessa utrymmen används av pedagoger för att skapa olika miljöer där barn ska utvecklas och ta del av vardagliga ting på ett pedagogiskt sätt. Arbetet kommer att belysa olika aspekter som har betydelse för den miljö där pedagogerna och barnen vistas i samt synliggöra om pedagogerna arbetar utifrån ett sociokulturellt perspektiv.

1.1 Syfte

Vår intention är att undersöka hur pedagoger i Svenska förskolor organiserar och strukturerar sin fysiska miljö. Detta är det övergripande syftet med uppsatsen. Ett delmål i undersökningen är att ta reda på om pedagogerna anser att barn har inflytande över den fysiska miljön i förskolan. Eftersom pedagoger och barn vistas i miljön samtidigt ska de utvecklas och lära och då finns det anledning att medvetet inse vad som bör göras för att uppnå det optimala lärandet.

1.2 Problemformulering

- Hur ser den fysiska miljön ut i en svensk förskola?
- Vad är det som styr förskollärarnas val av utformning när det gäller den fysiska miljön i förskolan?
- Anser pedagoger att barn har inflytande i utformandet av den fysiska miljön i förskolan?

2. Teoridel

Det som följer är definitioner av de aktuella begrepp som använd i undersökningen. Litteratur, teori samt forskning kopplas till ämnet och därmed bearbetas. De olika områdena i litteratur delen är: artefakter som lärandeperspektiv, förskolans utseende, att skapa en pedagogisk miljö samt det pedagogiska syftet.

2.1 Litteratur

2.1.1 Artefakter i ett sociokulturellt lärandeperspektiv

”Människan skapar – på gott och ont - sin omvärld och anpassar sig inte enbart passivt till de förutsättningar som finns” (Säljö, 2000, s.35). Ur ett sociokulturellt perspektiv kan vi människor inte hindras eller undvika att lära oss något. Det är däremot inte säkert att vi lär oss samma saker utan det kan vara högst individuellt hur vi uppfattar något. Detta beror på de erfarenheter vi har med oss. I den sociokulturella teorin använder sig människan utav artefakter när hon lär sig något. Kunskap medieras vid användandet av artefakter. Mediering innebär att kunskap överförs med hjälp av artefakter. Artefakter är något som människan själv skapat för att använda sig av i sin strävan efter förståelse och sin egen utveckling. Det finns intellektuella artefakter, så som språket och det finns fysiska artefakter som till exempel en hylla. Språket är en betydelsefull artefakt för människan som används vid mediering av kunskap. Genom språket kan vi utbyta kunskap och på så sätt ta del av varandras erfarenheter och lära av dem. Genom kommunikation lär och utvecklas människan (Säljö, 2000).”I Reggio Emilia är det i samspelet och interaktionen med omvärlden som aktiviteten uppstår” (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003, s.16). Säljö (2000) anser att rummet också är en fysisk artefakt som barnet kan använda när hon/han ska till exempel skapa något. Är rummet en ateljé på förskolan så förmedlar det till barnet att här ska vi måla, här finns material och möjligheter till skapande. I dessa rum finner vi artefakter så som hyllor. Tillgängligheten till materialet på dessa hyllor är avgörande för barnets lärande. Kan inte barnet själv nå det som ska användas vid mediering så hamnar barnet i en beroendesituation då det måste be någon vuxen om hjälp.

Grundare av Reggio Emilia pedagogiken är Loris Malaguzzi från Italien. Pedagogiken är känd för bland annat sin tro på det kompetenta barnet. Inom Reggio Emilia-pedagogiken anses rummets utformning ha en viktig roll för barns lärande. Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2003) och Nicholson (2005) beskriver miljön som viktig och att rummet

kan betraktas som en pedagog. Reggio Emiliaskolor kännetecknas ofta av sin öppna planlösning. Nicholson skriver att ett luftigt utrymme har stor betydelse för pedagogiken och att det skapas drömmar och tankar när ett rum är utformat med mycket rymd. Åberg & Lenz Taguchi (2005) menar att hur rummet är utformat är en avgörande faktor för om barnet lär och i så fall hur och vad. Det kan uppmuntra men även försvåra för barnet i sitt lärande. Inredning, utbud av material samt de signaler som det sänder ut, till de i verksamheten, avgör vilka aktiviteter och lärande som går att utföra i det rummet.

När pedagoger observerar och dokumenterar i verksamheten, blir de uppmärksamma på vad det är som barn vill och behöver. Genom att utgå från barnen så skapas en miljö på förskolan som gynnar barnens lärande (Åberg & Lenz Taguchi, 2005). Alltså tillfrågas inte barnen om hur de vill ha det utan istället bedömer pedagogerna det utifrån som observerats men även det som barnen själva uttrycker.

”If the situation for children is to change, then action needs to be taken on many fronts. The public view of children as vulnerable, threatening and in need of constant surveillance and control by adults, needs to be challenged” (Penn, 2005, s.192)

Löfdahl (2002) hävdar att barn mycket väl vet vad de vill och behöver när det gäller deras lek. Detta har framkommit genom barns egna berättelser. Till exempel vet barn vad det är för material de behöver för att leken ska kunna utvecklas. Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2003) hävdar att för ett barn ska kunna upptäcka det som ses som en självklarhet så måste pedagogen tydliggöra det. Detta är en viktig roll som pedagogen har. Det är inte säkert att barnen själva ser vad det är som händer och därför behöver vägledning för att kunna vara kompetent.

Både barn och pedagog ska ha utrymme till att skapa sina egen lärande miljö istället för att ha allting förutbestämt och överdesignat, som så många skolor har. När miljön är förutbestämd tar det bort möjligheten för lärande och erfarenheter av det kreativa. Barnen ska få skapa sina egna miljöer (Jilk, 2005). Detta stämmer överrens med Skolverket (2006) där det står att barnens behov och intresse, som de själva ger uttryck för, bör ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av den pedagogiska verksamheten. Jilk (2005) delar sin syn på det kompetenta barnet med bland annat Reggio Emilia-pedagogiken (Pramling

Asplund Carlsson (2003). Edwards (2005) räknar även in andra aspekter än barnen. Han menar att det är många som delar på det pedagogiska rummet. Både barn och lärares behov behöver tillgodoses. Nordin Hultman (2004) har genomfört en studie som visar att verksamhetens planering är det som styr barnens tillgång till förskolans material och rum. Pedagogerna har i förväg bestämt vad som ska göras och vad som ska användas. En hel del måste av olika anledningar planeras i förväg. Om barnen har fri tillgång till och spontant vill använda material som är avsett till något inplanerat så finns risken att detta tar slut och inte finns att tillgå när det är dags att använda det i en lärarstyrd situation. Om barnen ska snickra så är det rummets utformning styr vad som ska ske. I det här fallet är det tillgång till verktyg och snickarbänk som styr och då sker aktiviteten i ett rum med dessa komponenter. Clark (2005) poängterar att barn förknippar olika rum med olika erfarenheter och med vissa objekt eller leksaker. Denna sammankoppling håller Nordin Hultman (2004) med om. Det finns många olika rum och de signalerar att ett visst material ska vara i ett förutbestämt tema. Mängden rum i en svensk förskola gör att det är svårt att överblicka. Edwards (2005) menar att traditionellt byggs klassrummen bland annat har en förutbestämd funktion och lärandestil som användarna får anpassa sig till. Det är svårt för dem som tar över ett rum att ändra på den redan givna designen. Även om pedagogen gör sitt bästa är det ändå svårt att skapa optimala lärande strategier.

2.1.2 Förskolans utseende

Enligt Nordin Hultman (2004) kännetecknas en svensk förskola genom ett stort lekrum där det finns bord och stolar, eftersom barnen också oftast sitter och äter där, ett litet dockrum och ett snickarrum. Nordin Hultman (2004) hänvisar att förskolan numera påminner om de gamla barnträdgårdarna, där precis som Åberg & Lenz Taguchi (2005) menar att miljön påminde om hemmet, där sakerna var undanplockade i skåp och lådor. Detta anser de inte är en pedagogisk verksamhet. En orsak till likheten mellan förskolan och hemmiljön kan vara att den är förknippad med trygghet. Enligt Skolverket (2006) ska verksamheten erbjuda trygghet och utmaning.

Birgitta Almqvist (1994) har gjort en undersökning när det gäller leksaker och lekmaterial på förskolor. Den visar att det finns mycket material som är till för att barnen själva ska skapa men att barnen inte själva kan utnyttja detta material. Det är mycket svårtillgängligt för barnen eftersom mycket av det som barnen ska använda sig av är placerat alldeles för högt för att de ska kunna nå det själva (Nordin Hultman, 2004). Mängden av skapande material kan

tolkas som att pedagogerna har läroplanens mål i åtanke, om att förskolan ska vara kreativ och skapande.

Nelson & Nilsson, (2002) visar genom sin studie att konstruktionsleksaker är vanligt förekommande på förskolor. Den rika mängden material riskerar att bli outnyttjad på grund av den otillgängliga placeringen för barn.

2.1.3 Att skapa en pedagogisk miljö.

Utifrån Nordin Hultman (2004) definierar vi den pedagogiska miljön som den fysiska. Det innefattar inredningen, material och tillgången till dessa samt arkitekturen i förskolan.

Sandberg (2008) menar att den fysiska miljön är där barnet leker. Dessa finner vi i förskolans rum. En byggnad kan visa vad som är viktigt i den pedagogiska verksamheten. Byggnaden spelar stor roll i både utbildning och i de erfarenheter som barnen får (Nicholson, 2005). Dessvärre ser verkligheten annorlunda ut när det gäller skapandet av pedagogisk miljö:

”Unfortunately there is a void between meaningful architectural discourses and educational discourses when it comes to classroom space.” (Edwards, 2005, s.94)

Att vara en designer är i sig en lärandeprocess. Under tiden som man iakttar barnen i deras lek bildar man ofta sig en uppfattning som formar en design. Designing handlar om att skapa något som är användbart för andra, detta börjar med en tanke, en vision som resulterar i en färdig produkt. För att detta ska bli bra måste den som skapar förstå hur användaren tänker om produkten (Laris, 2005). Alltså menar han att barnen ska observeras och på så sätt får arkitekten en uppfattning om vad som behövs för att skapa en förskola eller en skola. För att få förståelse för hur barnen tänker bör arkitekten höra deras åsikter. Nicholson (2005) studie visar att barn har för det mesta inte så mycket att säga till om när det gäller utseendet på den byggnad som de kommer att vistas i under flera år. De medverkar inte i planerandet av hur huset ska konstrueras eller vilken färg väggarna ska ha. Barn har väldigt lite att säga till om när det gäller utformningen på den miljö som de ska spendera mycket av sin vakna tid i. Clark (2005) menar att de alster, teckningar eller liknande som barnen producerat är en viktig del för dem i verksamheten. Dessa är viktiga för att skapa en identitet och en känsla av barnets roll i förskolan.

Clark (2005) har gjort en studie som handlar om barns vardag. Genom studien har hon hittat ett sätt som kan användas för att kunna anpassa arkitektur och design till pedagogiska verksamheter. Denna studie kallas för ”Mosaic approach”. Hon anser att dagens förskolor är utformade efter gamla riktlinjer som inte stämmer överens med hur förskolor bedrivs i dag. Dessa studier har hon genomfört med hjälp av observationer och intervjuer. Barnen fick fotografera platser som hade stor betydelse för dem och på så sätt fick Clark en inblick i hur barnen tänker och vad som är viktigt för dem.

2.1.4 Det pedagogiska syftet.

Pedagoger ska ha ett förhållningssätt där barnen och deras lärande prioriteras. Verksamheten är en del av miljön och bör därmed struktureras därefter. Pedagogerna ska utforma lärande situationerna som ger optimalt lärande utifrån innehåll (Carlgren & Marton, 2005). Jilk (2005) hävdar att det finns många orsaker till varför förändringar inte sker i verksamheten. Detta kan bero på bland annat gamla traditioner, de redan färdiga mallar, alltså sådant som pedagoger inte själva kan styra över men även brist på intresse att förändra. Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund (2001) har tillsammans tagit fram de ”yrkesetiska principer” som aktiva pedagoger ska arbeta utefter. Där står bland annat att lärare ska ansvara för att varje elev får stöd i sin personliga utveckling. Pedagogerna har ansvar för barnens kunskapsutveckling och det ska skapas goda förutsättningar för lärande. Alltså innebär det att pedagogernas ansvar är att skapa en inbjudande och tillåtande fysisk miljö för att barnen ska kunna utveckla kunskap.

Det finns mycket störande moment som påverkar barnens inlärningsförmåga negativt. Till exempel så är olika ljud, folk som kommer och går, telefonen som ringer är exempel på distraherande ting. Därför är det viktigt att ha ett utrymme som är enskilt anpassat och att det då kan vara avgörande för inläring, koncentrationsförmåga och disciplin. Dessutom ger det en större glädje och en mer avspänd inläring (Gross, 2000). Här finns inget vetenskapligt belegg för att inläringen skulle bli påverkad av dessa distraktioner. På grund av ständiga avbrott under inläringstillfället så tar det längre tid att lära sig något på grund av att koncentrationen blir störd och att det förefaller risk för att barnet måste börja om från början. Vidare anser Gross (2000) att viktiga faktorer som spelar roll för den individuella inläringen är saker som olika möbler, ljud, ljus och tillgängligheten på arbetsredskap. Dessa faktorer, menar han har betydelse för trivseln i den miljö som barnet befinner sig. Färger spelar också en roll för hur verksamheten ser ut. Gross (2000) menar att olika färger förstärker hur vi mår.

3. Metod

Som tidigare nämnt är uppsatsens syfte att undersöka hur förskolor organiserar och strukturerar sin fysiska miljö, samt om barn har aktivt inflytande i detta organiserade. Här diskuteras insamlandet av material så som intervju samt dokumentation, analysens process, vilken information som delgivits våra respondenter samt vårt förhållningssätt. Val av kvalitativ undersökning och analys beror på det aktuella syftet.

Val av kvalitativ metod är baserat på att det ger en djupare kunskap och därmed tillfälle till djupare förståelse kring undersökningen. Detta sker delvis genom följdfrågor. Vi är medvetna om det finns yttre faktorer som kan påverka informanternas svar .

3.1 Kvalitativ intervju

För att få reda på vad pedagogerna har för uppfattning om rummets betydelse har vi valt att intervjua dem. Genom intervjuerna har de själva fått en chans att ge uttryck för sina egna åsikter angående den fysiska miljön på förskolorna. Pedagogerna har även haft tillfälle att fråga oss om det är något med frågorna som de inte förstår. Problemformuleringen i vår undersökning kräver uttömmande svar där pedagogerna behöver berätta för oss om vad det är som styr den fysiska miljöns utformning och hur detta görs. Svaren på dessa frågor kräver att pedagogerna berättar med sina egna ord. Patel och Davidson (2003) anser att kvalitativa intervjuer synliggör respondentens uppfattning samt att metoden öppnar upp för utvecklande svar. Det finns dock svårigheter med metoden, det är inte alltid en absolut sanning och detta beror på olika faktorer. Vidare hänvisar de att respondenter kan av olika anledningar känna stress samt osäkerhet, detta upplevde vi försvårade intervjun vid olika tillfällen. Diktafon är en viktig del i kvalitativ undersökning och Bjurwill (2001) menar att material ska kunna presenteras om det uppstår. Efter två provintervjuer kom vi fram till den nuvarande intervjuguiden, (se bilaga) den så kallade ”tratt tekniken” (Patel och Davidsson, 2003, s. 74) användes. En medvetenhet i både placering av diktafon samt kroppsspråk gentemot respondenten användes så som Patel och Davidson (2003) framför. Alltså, redan innan intervjuerna bestämde vi att den som intervjuar sitter närmast pedagogen därför att då slipper de skrika till varandra. Mellan dem placeras diktafonen för att fånga upp ljudet på bästa sätt. Den av oss som inte intervjuade sitter lite vid sidan om. Vi turades om att intervjua, alltid båda närvarande.

Intervjun genomfördes utifrån de etiska förhållningssätten (Vetenskapsrådet, 2002). Innan intervjun inleddes informerades respondenterna om vilka förhållningssätt som vidtogs så som

att intervjun behandlades konfidentiellt. Konfidentiell innebär att de som intervjuar känner till vad personen heter och vart denne jobbar men att det är ingen annan som får ta del av den informationen (Patel och Davidson, 2003) Enligt SAOL13, (2006) innebär Konfidentiell att vara ”förtroende, förtrolig och hemlig”.

3.2 Urval

Vi valde ut fyra kommuner och därefter lottade om vilka förskolor som skulle vara med i undersökningen. Lottdragningen resulterade i tre kommuner och nio förskolor. Vi har valt att koncentrera oss på avdelningar med barn mellan 3-6 år. Anledningen till detta är naturligtvis att det borde finnas skillnader i hur miljön är organiserad beroende på ålder hos de barn som vistas vid en förskola.

Som nästa steg tog vi telefonkontakt och bad om en intervju med en pedagog som arbetade på en avdelning med 3-6 åringarna. Oftast blev det den pedagog som vi hade pratat i telefon med när vi gjorde vår förfrågan om att få lov att intervjuas. Förskolor med särskild inriktning valdes medvetet bort eftersom det inte har någon relevans för undersökningen. Motiveringen till pedagogers medverkan i undersökningen beror på deras delaktighet i både verksamhet samt i barns utveckling i förskolemiljö. Vid telefonkontakt blev pedagogerna informerade om syfte och upplägg med dokumentation och intervju. I undersökningen valdes en avdelning per förskola som besöktes, avdelningen som var avsedd för de äldre barnen.

3.3 Dokumentation

Vi har valt att dokumentera med hjälp av kamera för att se om verkligheten stämmer överrens med pedagogernas intentioner.

Dokumentation av lokalerna via fotografering skulle koncentreras på vad som finns och inte finns i respektive rum. Alltså har vi fotograferat väggar, golv, tak men även närmre dokumentation av artefakter så som hyllor och dess innehåll. Detta för att kunna diskutera hur rummen är tänkt att fungera på respektive förskola. Det var också väsentligt att dokumentationen var utförd innan intervjuerna, för att vi skulle kunna ställa frågor utifrån hur miljön på respektive förskola var organiserad. Sammanlagt har det tagits 293 foton på 48 rum, i nio förskolor. På dokumentationen använde vi vid tillfällen oss själva som mått för att illustrera höjd på hyllor samt materialets placering. Utifrån verksamhetens regler samt

förhållningssätt har det medvetet dokumenterats för att inte bryta mot dessa. Detta ska inte påverka undersökningen, anser vi.

Vi har fotograferat och tittat på alla rum på respektive avdelning i undersökningen. De rum som vi har valt att fokusera på i arbetet har varit de så kallade ”huvudrummen”, det rummet med störst yta. Att vi inte har kunnat använda oss av alla rum och avdelningar i vår undersökning beror på undersökningens tidsbegränsning.

3.4 Bearbetning

De olika områdena i intervjuguiden bestod av fem områden den allmänna informationen om respondenten, miljö och lärande i helhet, den befintliga verksamheten, barnens inflytande samt utifrån dokumentationen av lokalerna.

frågor kring informationen, detta så att respondenten inte blir felciterad. En problematik kring diktafon som förekom var ljud som störde, detta försvårade transkriberandet stundvis.

Intervjuerna transkriberades och därefter bearbetades för att till sist uppnå de nuvarande kategorierna. Patel och Davidson (2003, s. 104) anser att vid transkribering är det viktigt att medvetet förhålla sig eftersom den fysiska upplevelsen försvinner, ”Talspråk och skriftspråk är inte samma sak”. Sist analyserades materialet utifrån undersökningens syfte.

Enligt Svenska skrivregler samt Svenska akademins ordlista har rapporten tagit form.

4. Resultat.

Utifrån pedagogerna är det olika faktorer som spelar roll när det gäller verksamhetens fysiska miljö. Det är färger, ytor, tillgång till material, inredning och utformning. Även arbetskollegor nämns. Faktorer som pedagogerna inte själva kan rå över är strukturen på byggnaden, pengar, tid och styrdokument. Något som genomsyrar följande resultat är att barn har lite inflytande över den fysiska miljö som de vistas i under dagarna.

Det material som först presenteras är dokumentation där fotograferingen visar på vad som finns och inte i verksamheten. Eftersom de förskolor vi har besökt påminner mycket om varandra till utseendet har vi valt att visa en generell bild av dessa. Att beskriva dem var för sig skulle leda till mycket upprepning. Till exempel så är placering av material på höga hyllor något som syns på de flesta förskolor. Anledningen till att vi väljer att poängtera vissa pedagogers utsagor beror på bland annat att de har olika syn på bland annat artefakter. De olika synsätten som framkommer visar att en del pedagoger tänker på hyllan som en artefakt där barn kan arbeta aktivt och självständigt på grund av materialets placering. En del pedagoger anser att artefakten hylla används för att skydda material, eftersom det är kostsamt.

Därefter följer intervjuerna. Här visas de olika kategorier som framkommit vid undersökning samt analys. Resultatet av dokumentation, intervju knyts till aktuell forskning samt vårt syfte. Kategorierna som presenteras i intervju delen är verksamheten ska skapa lugn, fröken det kan jag faktiskt själv, tillgång till artefakter. I de dessa framhålls pedagogernas tankar och erfarenheter.

4.1 Sammanfattning av bildokumentation!

En del förskolor har ”fria” golvytor vilket innebär att de är tomma från hyllor och dylikt. Även om det ligger en matta där så räknas det ändå som en fri yta där barnen kan vistas. Förskolorna har olika många rum till sitt förfogande, med varierande storlek och material som används till olika teman så som bygg- och konstruktionslek. Samtliga har rikt med material men som kan vara placerat högt på vissa hyllor. Detta varierar beroende på vilken förskola, avdelning eller rum vi befinner oss i. På en del förskolor får barnen använda alternativa lösningar för att nå till exempel ”flaskfärg” eller dyrt och känsligt material. Det förekommer dock hyllplan i barnens höjd som är tomma.

På samtliga förskolor finns barns alster uppsatta och att placeringen inte är barnanpassad. Det som finns i varierande höjd är det pedagogiska material, såsom alfabetet, siffror, veckodagar, månadskalendrar, antimobbingsmaterial, dokumentation, planscher och tavlor.

På förskolorna förekommer mest ljusa färger som vit eller beige men även aprikos och ljusgrön. Undantag är två förskolor där det är målade eller tapetserade rum med mörka färger såsom lila, starkt gul och terrakotta. En del har mörkare färger i de mindre rummen, till exempel mörkblå. Det förekommer även fondväggar och dessa är bruna eller grönblå.

Textiler, så som gardiner används som komplement till färgen på väggarna. Gardiner används inte i alla rum. Vidare används textilier även till exempel på bokhyllors baksida när dessa har som syfte att avgränsa en yta. I verksamheten finns det även olika mattor, både med motiv och utan, de förekommer i olika former och färger.

Vad som även framkommer är att förskolorna har både små och större rum till sitt förfogande. De små rummen utnyttjas genom att ha ett visst material i dem, så som bygg material, dockmaterial samt skapande material. Rummen används även för att ha så kallade läshörnor. I de större rummen är det mer allmänt material, så som inte är hänvisad till någon speciell lek. Materialet består av bland annat pyssel, pennor samt spel med mera. Färger i de rum som är avsedda för läsa eller lugn finns oftast starkare färger på väggar eller i textil, så som mörkblå och röd.

4.2 Resultat av intervju

4.2.1 Verksamheten ska skapa lugn.

Att färger påverkar människor råder det delade meningar om. De pedagoger som då anser att det påverkar hävdar att vissa färger skapar roigivande känslor medan andra skapar oro och livlighet. Färger som skapar de senare sinnestillstånden är bland annat rött och blått och de som inger lugn är grönt, blått och lila. I verksamheten har det, från somliga pedagoger, även delgivits att bra lärande miljöer är rum där barnen kan koncentrera sig på lärandet i sig och inte störas av det som finns runtomkring.

”Ja, att det ska skapa lugn att det inte ska vara något som stör deras synintryck för mycket, det ska skapa harmoni”

Det är uttryckt från pedagogerna att lugn är en viktig del i verksamheten och färger som på detta sätt påverkar gruppen är önskvärd. Som pedagogerna uttrycker det finns det ont om resurs för att uppnå detta. Om pedagogerna hade möjlighet att själva välja färg hade majoriteten valt neutrala, ljusa färger just eftersom de anser att de är mer lugnande. Däremot om barnen hade fått fria händer tror pedagogerna att det skulle se väldigt annorlunda ut.

”Jag kan tänka mig att om barnen får bestämma att det blir gladare, det blir mer färger...”

Pedagogerna tror att om barnen hade fått välja vilka färger som väggarna skulle bestå av så hade de valt starka färger och att många flickor hade valt rosa. De tror även att en del barn hade valt att måla kända motiv på väggarna, så som Regnbåge, Hello Kitty och Spiderman. Vissa pedagoger tycker att det skulle vara roligt om barnen fick måla efter eget intresse och att det skulle bli spännande men det finns inga pengar till att måla efter intresse, hävdar pedagogerna. Den största anledningen till att det ser ut som det gör är att resurs, chef eller övrig personal anser färgerna är bra medan andra önskar det såg annorlunda ut. En annan faktor, som det råder delad mening om bland pedagogerna, är hur barn reagerar på de tomma ytor som finns i verksamheten. Dessa uppmanar till spring och skapa hög ljudnivå, hävdar somliga. Att rummen är för små kan även de ha samma effekt. Andra ser inga problem med att ha lite större tomma ytor och menar då att barnen måste kunna röra sig och leka inomhus.

”jag är väldigt kluven i den frågan, samtidigt kan jag tycka att det hade varit bra att ha någonstans att röra sig när de är inne”

”nej, jag tycker inte att man ska ha det, det bygger för spring och högre ljudnivå.”

Majoriteten tycker att spring, stora rörelser och höga ljud får vara utomhus. De anser att det blir för mycket stim och hög ljudnivå när barnen får friheten att röra sig utan hämningar på de fria ytor som finns på förskolan. Dessa består bland annat av långa korridorer. Det är en stor kontrast mellan de olika förskolorna när det gäller de tomma ytorna oavsett om det är på väggarna, hyllorna eller golvytorna. På någon förskola så är hyllorna överfulla med saker medan på en annan gapar de tomma. Det är även så att det finns så kallade ”genomgångs rum”, med detta menar pedagogerna att det finns de rum som måste passeras igenom. Detta upplevs som störande för de som vistas i rummen.

Samtliga pedagoger uttrycker sig vilja ha tillgång till material som inspirerar barnen till lek och vidare utveckling. Det material som de redan har ska vara tillgängligt för barnen i deras höjd, det skapar självständighet. En motsats till denna syn är att om materialet är framme så försvinner det bitar. I de verksamheterna finns materialet lite högre än vad barnen kan nå för hand. De får då använda en artefakt som till exempel en stol eller pall. Ytterligare en anledning till varför materialet är så högt placerat är att barnen ska fråga om de får använda det. Det ska alltså finnas en tanke med sysselsättningen från barnens sida.

Pedagogerna uttrycker sig utgå från barnen, deras utvecklingsbehov när omplacering av material ska utföras. De flesta, inte alla, inleder med en observation av leken och därefter samråder med de övriga arbetslaget.

”vi pratar om det när vi... någon av oss kläcker en idé och den andre tycker antingen att det är bra eller mindre bra. Sen funderar vi och kanske spånar lite och sen så kanske veckan därpå så har vi på något vis kommit fram till att vi ändrar det på det viset.”

Citatet ovan ger en förning om hur det går till i planerandet av omändring i verksamheten. Det visar sig i intervjuerna att barnen sällan är med och bestämmer val av inredning och placering av material utan det är mindre saker som de är involverade i så som vilken vila de vill ha. Pedagogernas syn på barns inflytande visar sig variera men att majoriteten ändå försöker involvera barnen på olika sätt. Syftet med inflytandet är olika beroende på vilken pedagog som intervjuats. De menar att det beror på vilket sammanhang.

4.2.2 Barnen kan men får inte!

”Och sen, sen kan jag faktiskt också tycka, är vi vuxna och vi har jobbat i många, många år så ibland får det faktiskt vara vi vuxna som får bestämma vissa saker som vi kan tycka är bra för barnen.”

Det framgår i undersökningen att det är sällan som pedagogerna låter barnen ha aktivt inflytande. Pedagogen från citatet ovan anser att barn inte alltid vet bäst utan att de vuxna med erfarenhet ska få ta de beslut som rör verksamhetens utformning. Detta är en syn som speglar sig i många av de intervjuade pedagogerna. De tror helt enkelt att barnen inte skulle klara av

att utforma miljön, i alla fall inte fullt ut. ”De är inte jätteidérika eller fantasifulla”, är det en pedagog som uttrycker sig i frågan hur verksamheten skulle se ut om barnen haft mera inflytande i miljöns utformning. Det är omöjligt, det blir kaos och att det finns risk att barnen kan skada sig. Pedagogerna hänvisar till de riktlinjer och regler de har att följa. Barnen är vana vid miljön som den är och barn tre till sex år är ”konservativa. Därför skulle det inte bli så stor förändring. Kring frågan hur verksamheten sett ut om barnen fått mera inflytande i utformningen av verksamheten, blev responsen olika.

”Lite kaos i början i alla fall.”

”...det är en tränings sak för barnen och vi har tränat det här med dem.”

”Det kan ju vara att vi heller aldrig frågar dem eller inspirerar dem till och göra.”

Inflytande är något som några av pedagogerna menar skulle behöva tränas på och då hade det inte uppstått kaos. På en av förskolorna framkommer det att de aktivt arbetat med barnens inflytande. Pedagogen hävdar att de tömt ut hela avdelningen och låtit barnen bestämma vart de sedan skulle vara bäst att ha. Därefter framkommer det att barnen inte klarade av uppgiften och pedagogerna fick därefter flytta in sakerna igen. En gemensam slutsats som pedagogerna drar är att verksamheten sett annorlunda ut om barnen själva fått bestämma. Men aktivt inflytande i miljön är till viss del svårt att infria.

”Vi har den faktiskt på vår lokala arbetsplan eller hade. Vi tog bort den eftersom vi tycker att vi inte kunde infria det. Just om miljön ska vara innehållsrik och utmanande.”

Att skapa en miljö som är innehållsrik, utmanande och inspirerande är något som alla pedagogerna vill genomföra i verksamheterna men av olika skäl blir det inte så. En del erkänner att barnen inte har så stort inflytande som de ska ha. Läroplanen förespråkar barns inflytande och pedagogerna är medvetna om det. De anser att det finns för lite tid och utrymme att arbeta så som de skulle vilja.

”Sen har vi ju vår rektor eller förskolechef som sist får, har sista ordet och sen finns det ju inte så mycket pengar så vi kan ju liksom inte köpa in något annat som vi skulle vilja ha. För det är väldigt ont om pengar.”

Som nämnts ovan är att det finns för lite tid, ekonomi samt utrymme för att arbeta så som pedagogerna tänker är pedagogiskt. Här visas ännu en faktor till varför de anser det svårt att utforma den pedagogiska miljön. Det beror bland annat på verksamhetschefen eller de ägare som har bestämmanderätt av bland annat den ekonomiska delen i verksamheten. Vad som visas är ändå en annan sida av verksamheten där pedagoger får kämpa för att få tiden till att räckta till. Att pedagogerna får prioritera vad de anser är viktigt och därmed lämnas till att bedriva en halvhjärtad verksamhet trots att de vill så mycket mer. Barn i svenska förskolor får därmed nöja sig med pedagoger som kämpar i motvind och en verksamhet som faller på att genomföra vissa delar av de styrdokument som finns.

Det framgår att en del pedagoger har en intention att barnen ska vara självständiga. De berättar att det finns ”vinster” med att barn har eget ansvar och att det ger vissa fördelar i utformningen av miljön. En sista anledning, som framkom i en av intervjuerna, är att inte hela arbetslaget engagerar sig i att arbeta aktivt med barns inflytande i utformandet. Somliga pedagoger är helt enkelt nöjda med utformningen som den är. När pedagoger i verksamheten bestämmer sig för att ändra något i den fysiska miljön är det oftast på grund av en observation som gjorts på barngruppen. Detta är då en utgångspunkt i planeringen. Självaste planeringen och diskussionerna är barnen inte delaktiga i och det utförs på bland annat planeringsmöten. Det är synligt i intervjuerna att somliga pedagoger har svårt att släppa kontrollen. Det framkommer att verksamheten är i stor grad vuxenstyrd. Detta visar sig på olika sätt så som att barn inte har möjlighet att själv förse sig med material utan måste fråga en vuxen. Som tidigare nämnts, måste de även ha en tanke med materialet för att använda det. De material som är i barnens höjd är material som antingen är tåligt (klossar), billigt eller gratis (naturmaterial) eller till den ”fria leken” så som dockkläder och saker till detta.

4.2.3 Användandet av artefakter som mediering.

Intervjuerna visar att det finns, till viss del, en tanke bakom de planerade aktiviteterna. Pedagogerna vill att barnen ska lära sig något specifikt med det material som presenteras, oavsett om det är planerat eller inte. Det finns även material där barnen måste ha övervakning vid användandet, till exempel vissa puzzel, leklådor med tema, saxar, pennor. Som tidigare nämnts hävdar pedagoger att material tycks försvinna eller fick slängas, det är därför som de är så högt uppe. Det är dock ingen gemensam åsikt bland pedagogerna. Vid några av

intervjutillfällena blir pedagogerna förvånade, när frågor kring syftet av materialets placering ställs, att viss sorts material är så högt placerat.

I samtliga verksamheter finns planerade utformade rum som avser en viss sorts aktivitet eller lek. Till exempel i dockrum eller snickarrummet finns det förutbestämt material som kan användas. Oavsett om förskolan jobbar utifrån en speciell inriktning. I vissa av förskolorna yttrar pedagogerna sig om att barnen får ta in material från andra rum för att utveckla sin lek.

”Att vi försöker ju utforma rummen så att de ska inspirera barnen på olika sätt och att barnen ska kunna ta för sig själva av allt material och klara mycket på egen hand.”

En del av pedagogerna menar att miljön faktiskt anpassas efter barnen och deras intresse. De anser att det inte finns något fel i att anpassa miljön för deras skull. De förskolor med en inriktning så som till exempel matematik anser även de att de anpassar miljön enligt den inriktningen men även efter barnens behov samt intressen. Alla pedagoger säger sig se ett samband mellan lokaler och lärande men de tänker lite olika kring begreppen.

”Alltså vi har ju, Lpfö har vi ju, kommunen, riktlinjer, lokala arbetsplaner. Alltså alla dessa här grejorna jobbar vi ju efter.”

”Just miljö och lärande har jag inte säga att jag har gått något extra.”

Pedagogerna anger själva att de har olika regler och riktlinjer att jobba efter. Som nämndes tidigare är de flesta pedagogerna överrens om att det är bra att barn ska vara delaktiga i verksamheten men att det inte alltid är så lätt att arbeta utifrån.

”Inte om det är regler det är nog mer hur man har läst, tex Reggio Emilia med hyllorna i barnens höjd att materialet ska vara. Men det är väl ingen regel det är väl mer hur man jobbar.”

Trots det är det ändå några av pedagogerna som har läst alternativa kurser och litteratur angående Reggio Emilia pedagogik. I intervjun förklarar de att kurserna och litteraturen behandlar sådana frågor som berör materialets placering och tanken bakom det så som att materialet ska finnas i barnens höjd. Dessutom att pedagogerna ska vara närvarande men att det ändå är barnen själva som ska ta egna initiativ och därmed vara självgående, att de vuxna

står tillbaka. I denna pedagogik hänvisar en av respondenterna till Reggio Emilia att rummen är en andra pedagog som ska inspirera barnen till skapande. Barnen ska bli inspirerade av det de ser allt ska inte vara uppstyrt.

5 Analys

Pedagogerna anger själva att de har olika regler och riktlinjer att jobba efter och då menar de läroplanen och likabehandlingsplaner med mera. På frågan om verksamhetens utformning och den pedagogiska miljön finns det stor okunskap. Rummet som artefakt är inget som pedagogerna prioriterar. Detta kan bero på att de inte är medvetna om rummets betydelse. Nicholson (2005) poängterar att rummet bör betraktas som en pedagog och att miljön då blir viktig. Undersökningen visar ändå att pedagogerna har en förståelse för att rummet medlar vad som är avsikten med lärandet. Pedagogerna skapar rummet som en artefakt. Rummet förmedlar till barnen vad som är syftet med de fysiska artefakterna genom utformning och placering. Till exempel blir det synligt att ett rum med en soffa, kuddar, lugna färger på både väggar och tyger samt en hylla med böcker i barnens höjd, signalerar att här är det avsett att kunna sitta och läsa. Här ska det vara lugn och ro och barnen ska själva kunna ta den bok de vill ha på grund av artefakternas placering. Säljö (2000) menar att barns eget initiativtagande stärker deras tilltro till sig själva. Pedagogerna säger sig ha en tanke med material samt vart det placeras. Utifrån hur det då är placerat blir det synligt att deras tilltro på barnen inte stämmer överrens med deras utsagor. Material som är dyrbart, ömtåligt och så vidare är placerat högt och onåbart för barnen. Hyllor används som artefakter för att skydda ömtåligt material. Materialet som är högt placerat är tänkt som en artefakt ur lärandesynpunkt men tilltron till att barnen kan hantera detta själv finns inte utan det ska användas i samarbete eller under uppsikt av pedagogerna. Hyllor som en artefakt utifrån det sociokulturella perspektivet används inte enbart i lärandesyfte där barnet själv ska kunna nå sitt material utan artefakten hylla används även som rumsavdelare och som skydd till ömtåligt material. Utifrån de dokumenterade fotona blir det tydligt att hyllorna som rumsavdelare fyller en funktion, till exempel skapar de alternativa lärmiljöer så som dockvrå.

Nicholson (2005) hävdar att byggnaden förmedlar vad som prioriteras i verksamheten och det speglar sig i barnens erfarenheter. Edwards (2005) poängterar att det finns en kontrast mot vad utformandet av byggnaden och vad lärandet avser förmedlar. Undersökningen visar att det råder osäkerhet när det gäller kunskap om förskolans fysiska miljö. En anledning till denna osäkerhet kan bero på att de inte tagit del av liknande kurser eller utbildning, som har med den fysiska miljöns utformning att göra. Tre av de intervjuade har erfarenhet av Reggio Emilia så som litteratur, kurser och erfarenhet av att jobba i en sådan verksamhet. De allra

flesta förskolorna var utan någon speciell inriktning så som till exempel Montessori. Däremot var vissa verksamheter inspirerade av Reggio Emilia.

Det blir tydligt att pedagogerna har intentioner om att barn ska vara medskapare av den fysiska miljö men att verkligheten är mer komplicerad än så. Detta beror på bland annat pedagogernas verksamma tid i förskolan, alltså de timmar som de är närvarande och aktiva i barngruppen. Det finns även en annan faktor i barns inflytande, eller inte inflytande, över utformningen i förskolan och den är att majoriteten av pedagogerna inte tror att barn skulle klara av uppgiften. Pedagogerna är rädda för att släppa kontrollen eftersom det finns risk för oro och kaos. Penn (2005) menar att om barnen ska ses som kompetenta bör det bli en förändring inte bara i förskolan utan även på en samhällsnivå.

6. Diskussion

Utifrån de dokumenterade bilderna ser vi att några förskolors rum är avskalade och tråkiga, vilket innebär att det finns tomma ytor både på golv och på hyllplan i barnens höjd. Samtliga förskolor som vi besökt har högt placerade artefakter på hyllor. Vad vi då undrar är varför dessa höga hyllor istället för många låga, så att barnen kan nå alla artefakter själva. Pedagogerna själva uttrycker sig vilja ha en miljö där material är tillgängligt och synligt så barnen blir inspirerade. De tomma ytorna på golven kan inspirera till spring eftersom det inte finns så mycket material och leksaker att använda sig av. Samtidigt uttrycker sig några pedagoger negativt till tomma golvytor. De tomma hyllorna fyller ingen funktion, anser vi. Samtidigt undrar vi varför pedagogerna inte tar bort dem. Det ser dystert och oinspirerat ut och påminner om förvaringsutrymmen. Det utstrålar att det ska vara praktiskt. Om syftet med verksamheten ska vara att inspirera till lek och vidareutveckling så syns det inte här. De verksamheter som ser ut så här inger allt annat än ett hemtrevligt intryck, så som Nordin Hultman (2004) samt Åberg & Lenz Taguchi (2005) menar att många förskolor är utformade.

Bilddokumentationen visar precis som Clark (2005) samt Nordin Hultman (2004) menar att det finns många olika rum och det material som finns i dem är redan förutbestämt utifrån olika teman. Detta signalerar de vad och vilka lekar som är tänkta till respektive rum. Utifrån en del respondenter får vi intrycket av att det är tänkt att skapa lugn i några av de mindre rummen. Det går att se på fotodokumentationen att det signaleras genom val av färger, textil, val av material och de fysiska artefakterna. Gross (2000) hävdar att viktiga faktorer som spelar roll för individer är bland annat färger, dessa förstärker hur vi mår. För den individuella trivsel är saker som olika möbler, ljud, ljus och tillgängligheten på arbetsredskap även viktiga delar där barnet befinner sig. Vidare anser Gross att inläringen kan påverkas av dessa faktorer. Detta ser vi som en viktig del i verksamheten. För att optimal inläring ska ske ska det finnas tillgång till utvecklande material men även att trivsel är en essentiell faktor.

Birgitta Almqvist har gjort en undersökning som visar att material är svårtillgängligt för barn eftersom mycket av det är placerat alldeles för högt för att de ska kunna nå det själva (Nordin Hultman, 2004). Vi instämmer med Nordin Hultman (2004) om att pedagoger i förväg bestämt vilken aktivitet som ska ske samt vilket material som ska användas. Detta anser vi till viss del bryter mot den aktuella läroplanen. Pedagogerna anser att barn ska ha inflytande i verksamheten men det är tydligt att barn inte är med i utformningen av den pedagogiska

miljön inomhus så väl som strukturen på byggnaden. Alltså samstämmer vi med Nicholson (2005) som menar att barn har väldigt lite att säga till om när det gäller utformningen på den miljö som de ska spendera mycket av sin vakna tid i.

Det framgår genom intervjuerna att pedagogerna till viss del observerar barn i leken och utifrån det skapas nya förhållanden i verksamhetens utformning och placering av artefakter. Däremot är barnen inte aktivt medskapande av den pedagogiska miljön. Åberg & Lenz Taguchi (2005) hävdar att när pedagoger observerar och dokumentera blir de uppmärksamma på vad barn vill och behöver. Genom att utgå från barnen så skapas en miljö på förskolan som hjälper deras lärande. Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund (2001) poängterar att verksamma pedagoger ska arbeta utifrån de ”yrkesetiska principer”. De hänvisar bland annat till att barnet ska vara i centrum och att pedagoger ska skapa optimala förutsättningar för barns lärande.

Vad undersökningen visar är att det pedagogiska rummet och dess utformning inte har så hög prioritet. Alltså ser dessa pedagoger inte rummet som en andra pedagog som bidrar till lärande för barn så som Pramling Samuelsson, (2003), Nicholson (2005) samt Åberg & Lenz Taguchi (2005) förespråkar. Utifrån dokumentationen blir det tydligt. Däremot vill vi hävda att vi är medvetna om den tidsbrist som råder på förskolor i dagens samhälle. Läroplanen menar att pedagogerna ska jobba aktivt med att barnen ska få utveckla den egna förmågan genom att bland annat ta ansvar för miljön. Några frågor som vi ställer oss för framtida forskning är: Går det att arbeta efter läroplanen och är den realistisk? Varför är det svårt att arbeta efter den? Vad är det som gör att pedagogerna inte gör det? Pedagogerna vill men kan inte, varför? Vi anser att verksamhetens i dag, med stora barngrupper, mycket tid som går till det administrativa, lite personal samt ansträngd ekonomi har svårt att uppfylla läroplanens mål om barns inflytande. Vi menar att en lösning på detta dilemma är att minska barngruppen. Detta skapar mer tid till planering och till barnen samt det blir bättre kvalitet på verksamheten.

7. Sammanfattning

Vår undersökning belyser hur den fysiska miljön ser ut i en svensk förskola, vad det är som styr den fysiska miljöns utformning samt på vilket sätt har barnen inflytande i utformandet. Metoden som används är kvalitativ. Genom intervju och dokumentation har resultatet visat att utformningen av den pedagogiska miljön är beroende av dem som befinner sig i den. Det beror bland annat på pedagogernas inställning, barnsyn, och kunskap. Tid, ekonomi, barngrupp samt styrning uppifrån är andra faktorer som inverkar på utformningen av den pedagogiska miljön. Med aktuell forskning samt den valda teori blir det synligt att pedagoger inte har den kunskap som krävs för att utnyttja rummet som en extra pedagog. Pramling Samuelsson & Asplund Carlson (2003) menar att i Reggio Emilia pedagogik anses rummet som en pedagog. Pedagogerna i undersökningen ser inte rummet som en medierande artefakt som kan hjälpa barn i deras lärande så som Säljö (2000) poängterar. Gross (2005) samt Åberg & Lenz Taguchi (2005) anser att rummet påverkar barns inläring positivt eller negativt. Det beror på hur det är inrett och utformat. Utifrån den kvalitativa undersökning som utförts blir det tydligt att hyllor är både positiva och negativa artefakter. Det finns mycket eller lite material placerat på dem utifrån olika motiveringar från respondenterna. Det finns motsägelser i det som pedagogerna uttrycker och det som vi ser när det gäller förskolornas utformning och inredning.

Vår slutsats är att det ska bli färre antal barn per pedagog. Detta med motivering att då blir det mer tid till att vara i barngruppen vilket resulterar i bättre kvalitet på verksamheten. Utifrån ett samhällsperspektiv blir även inställningen till förskolan mer positiv. Penn (2005) hävdar att om det ska bli bättre för barn så krävs det en förändring utifrån många aspekter.

8. Referenslista

Askland, Leif. & Sataöen, Sveun Ole. (2003). *Utvecklingspsykologiska perspektiv på barns uppväxt*. Stockholm: Liber AB

Bjurwill, Christer. (2001). *A, B, C och D – vägledning för studenter som skriver akademiska uppsatser*. Lund: Studentlitteratur

Carlgren, Ingrid. & Marton, Ference. (2005). *Lärare av i morgon*. Stockholm: Lärarförbundets Förlag.

Clark, Alison. (2005). Talking and listening to children. I M. Dudek (Red.) *Children's Spaces*. Architectural Press

Edwards, John. (2005). The classroom is a microcosm of the world. I M. Dudek (Red.) *Children's Spaces*. Architectural Press

Jilk, Bruce. (2005). Place making and change in learning environments. I M. Dudek (Red.) *Children's Spaces*. Architectural Press

Gross, Roland. (2000). *Peak Learning – när lärande fungerar som bäst*.

Laris, Michael (2005). Designing for play. I M. Dudek (Red.) *Children's Spaces*. Architectural Press

Löfdahl, Annika. (2002). *Förskolebarns lek- en arena för kulturellt och socialt meningsskapande*. Karlstads University Studies.

Nelson, Anders & Nilsson, Mattias (2002). Det massiva barnrummet – teoretiska och empiriska studier av leksaker. Reprocentralen, Lärarutbildningen Malmö Högskola

Nicholson, Elinor. (2005). The school building as third teacher. I M. Dudek (Red.) *Children´s Spaces*. Architectural Press

Nordin–Hultman, Elisabeth. (2004). *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. Stockholm: Liber AB.

Patel, Runa.& Davidsson, Bo. (2003). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Pramling Samulesson, Ingrid. & Asplund Carlsson, Maj. (2003). *Det lekande lärande barnet i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber AB.

Penn, Helen (2005). Spaces without children. I M. Dudek (Red.) *Children´s Spaces*. Architectural Press

Sandberg, Anette. (2008). *Miljöer för lek, lärande och samspel*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket. (2006). *Läroplan för förskolan - Lpfö 98*. Stockholm: Fritzes förlag

Språkrådet (2008). *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma

Vetenskapsrådet. (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Åberg, Ann & Lenz Taguch, Hillevi (2005). *Lyssnandets pedagogik*. Stockholm: Liber

Svenska Akademiens Ordlista (2006). *SAOL13*.

<http://www.svenskaakademien.se/web/Ordlista.aspx> (s. 456)

Läraryrkesförbundet och Lärarnas riksförbund (2001). Yrkesetiska principer.
<http://www.lararesyrkesetik.se/web/yrkesetik.nsf/doc/005324D7?opendocument>

9. Bilagor

Bilaga 1

Inför intervju...

- Vi är från Kristianstad Högskola, Skriver C-uppsats.
- Ämnet behandlar det pedagogiska rummets utformning och syftet med det.
- Riktat oss till pedagoger som jobbar på avdelning med äldre barn.
- Viktigt att tänka på är att bara prata om de rum som är avsedda för de äldre barnen, barnens utgångspunkt!
- Använder diktafon.
- Konfidentiellt behandlande av allt material, sparas utifall examinator vill se eller opponenter men även om någon vill vidareforska på ämnet, även de har tystnadsplikt. Allt material kommer att låsas in i kassaskåp.
- Vi kommer inte att skicka ut den färdiga uppsatsen till någon, om ni är intresserade av att läsa den vid ett senare tillfälle kan ni söka på Kristianstads Högskolas bibliotek på Internet och därigenom klicka er vidare till DIVA. Där finns alla uppsatser.
- Uppsatsens färdiga resultat kommer inte att urskilja vilka förskolor/pedagoger som observerades eller intervjuades.
- Den ena intervjuar och den andra är närvarande som extra öron och huvud.

Vi informerar om oss och intervjun

Detta för att respondenten ska få en bild av innehållet samt vad vi förhåller oss till, alltså att respondenten är anonym och hur materialet kommer att behandlas. Vi informerar om oss med tanke på att skapa en lugn, trygg och avslappnad stämning.

Allmän information om respondenten.

1. Var och när gick du din utbildning?
2. Vilken inriktning?
3. Hur många år har du arbetat som verksam pedagog?
4. Har du arbetat på andra förskolor?
5. Har det varit en förskola med särskild inriktning?
6. Som verksam pedagog har du läst någon speciell kurs eller liknande angående miljön och lärande?

Miljö och lärande

7. Finns det regler/riktlinjer att följa när det gäller utformning av förskolan i helhet?
8. Finns det regler/riktlinjer att följa när det gäller den pedagogiska miljön i förskolan?
9. Finns det några riktlinjer/regler som styr förskolans utformning utifrån ett lärandeperspektiv?
10. Hur ser du på utformning av lokaler och lärande, finns det något samband?
11. Vad tror du hade varit bra för barnens lärande när det gäller utformningen på förskolan?
12. Vad tror du hade varit bra för barnens lärande när det gäller inomhusmiljön på förskolan?

Allmänt på det ställe där vi befinner oss.

13. Vem beslutar om avdelningens utformning här?
14. Vem beslutar om inomhusmiljön här?
15. (Vad behöver ni ta hänsyn till när ni planerar avdelningens utseende?)
16. Vad bygger ni era beslut på om det behövs ändras?
17. Hur går ni tillväga i planerandet av hur inomhusmiljön ska se ut?
18. Diskuterar ni i personalen hur innemiljön/lokalerna ska vara möblerade, inredda?

Följdfråga till punkt 12 & 13:

- Är det endast ”den” som beslutar angående utformningen?

Barnens inflytande

19. Har barnen inflytande över inomhusmiljön/lokalernas utformning?
20. Är det något som barnen vill ändra på här på avdelningen?
21. Hur ser du på att det i Lpfö98 står att barnen ska ha inflytande på miljön?
22. Hur tillfredställer ni det?
23. Vad skulle hända om barnen fick mer att bestämma om? Varför?

Allmänna frågor om observationen.

24. Varför ser det ut som det gör? (Ex. varför står legot på golvet, saxarna högt upp etc?)
25. Vilka färger finns?
26. Hur anser du att färger påverkar människor?
27. Är det målat i rummen utifrån färgintresse? Varför/ varför inte?
28. Vems intresse är det målat utifrån i så fall? Varför?
29. Vilka färger tycker personalen om, barnen om?
30. Tomma ytor – hur tänker ni om tomma ytor?
31. Ska ytor vara tomma, anser ni? Varför/varför inte?
32. Får man sitta på bordet? Varför/Varför inte?
33. Finns det något barnen får göra som du anser är speciellt i er verksamhet?
Varför/varför inte?
34. (Hur är verksamheten praktiskt organiserad? Varför?)